

Ca-Nostra

*** ANY QUINT NÚM 210 *** SETMANARI POPULAR *** INCA, 26 D'OCTUBRE DE 1912 ***

EL TORRENT

Fa temps que tots aquells qui estimam les belleses de Mallorca sentim parlar amb espant d'un projecte incubat a Sóller qui tendex a la destrucció d'una de les seves coses més hermoses. No ha massa que s'es aludit a n'aquest projecte, per cert per plomes ben discretes, desd'aquestes meteixes columnes. Perdonaume, en gracia a l'estimació que tenc a Sóller i a la simpatia que'ls sollerics me mereixen, la franquesa un poc brusca, però enterament amistosa, amb que vaig a parlarne.

Aquí, com per tot arreu, hi ha gent que no sab lo que té dins ca-seva, que no fa cas del tresor de belleses qu'estoja son poble natal, y a forsa de tenirles sempre devant, acaba per no mirarles o per despreciarles desconsideradament.

Tots heu vist aturarse sovint demunt el pont de la Plassa pintors y excursionistes i visitants extrangers, a contemplar admirats la vista meravellosament pintoresca del Torrent, aquest riu alegre i remorós qui atravessa el poble devallant de la muntanya, i que per si sol dona dona caràcter a Sóller, un caràcter de vilatge alpestre o pirenenc que no té cap vila de Mallorca. El Torrent es l'ànima poética de Sóller, qui no seria lo qu'es sense el riure de ses escumes i la cançó de ses aigues.

Será possible qu'haja de desaparèixer aquest atractiu que moltes ciutats cultíssimes comprarien a bon preu? Ningú qu'estimi Mallorca i ses belleses podrà donar mai passada a la desditxada idea de veure convertit el poètic torrent de Sóller en una *alcantarilla* subterrànea!!

El torrent s'es tapat ja en part, y jo no vull discutir l'acert de les obres fetes. Lo que sé es qu'en la seva part més pintoresca, el tros comprés entre'ls dos ponts, continúa descubert, i es precís que no se tapi. Es precís, al manco,

abans de que la cosa passi envant, conèixer el parer del *Fomento del Turismo*, i den Rusiñol, y dels pintors mallorquins o amics de Mallorca, i de tots aquells a ne qui l'amor i l'interés per aquestes coses los dona un vot i el dret d'esser escoltats.

No ignor les raons, dignes de tenirse en compta, dels partidaris del projecte: son raons d'higiene i d'urbanisació; el vesindari fa el Torrent un malsá depòsit de sóbres de tota casta. Perfectament, però per curar el mal de cap no's decapita la gent. Lo que procedeix, com deia molt bé l'autor dels *Vuyts y nous*, es que un batle de ronyó clós acostumi als veïns, baldantlos a multes, a observar les disposicions municipals. Així s'educa el vesindari, se conserva lo qu'es un desbarat que se destruesca, i s'evita a Sóller l'afronta de que'ls forasters diguen qu'aquest poble no estima ni conèixer les seves belleses; o que les seves autoritats son impotents per fer cumplir unes tristes ordenances.

I repetesc, amics meus, que'm perdoneu tanta franquesa.

ALANÍS DE LA LLUNA.

(El Sóller)

HISTORIA DEL REY EN JAUME CONQUERIDOR DE MALLORCA

—Glosada per B. Ferrá)

II.

PACTE ENTRE'LS NOBLES Y PARTIDA.

(Continuació)

Els barons y el Rey En Jaume, Prelats, frares y guerrers se pactaren per l'empresa de Mallorca, l'any vinent.

Tots oferiren aussilis de navilis y diners, de cavalls y vitualles y quant s'era menester; y en juntarse convingueren a Salon, port avinent, al comensar el Septiembre,

que tendrian l'estol llest.

Els minyons ja s'ensajaven en batalla p'els carrers, uns fíntjintse sarrahins y altres cristians guerrers.

Y les dones afeynades cosien veles..... Qui vés tal frenesí, pareixia que'ls hagués de mancar temps.

Y, arribá'l dia, y partiren, tothom comanantse a Deu; doscentes cinquanta naus, amb brau coratje y bon temps.

El Rey muntá en lo navili armat p'els de Montpeller, y els Moncades y altres nobles plegats, amb sos moynaders.

Y, sens espera, l'expedició embarcada, la mar se posá ulsurada part devant la Dragonera, y rumbo s'hagué de fé cap a Andratx, com Deu volgué; pero, la mar tan irada, a prégs del Rey amansada,

S'estol vengué just devant la Palomera, y, sens espera, tota aquella gent de guerra va saltá en terra en l'illot del Pantalèu; Y Alí, (un morèu)

nadant venia y an el Rey escometia tot fentli honor y diguentli: «Gran Senyor, bén arribat sereu vos, en veritat, y ab tota glòria prest alcansaren victoria; la mare mia axí, fá temps que ho somia.»

Ohit tal missatge, se desembarcá'l bagatge; Mentre'ls Moncades

frissant de tení encontrades,
 Pinar endins
 y investint als serrahins
 gayre esburbats
 ja s'eren adelantats
 vers Santa Ponsa,
 sens esperar la resposta
 dels seus companys
 guiats per Don Nunyo Sans,
 qui se torbava
 y el Rey malapler estava.....

Els temeraris
 foren batuts p'els contraris,
 y s'investida
 costá als dos Capdills la vida.
 Llavó, escapsat
 va ser un cap d'ells posat
 d'alt una pica
 serrahina. Axí s'explica
 com, la Creuada
 quedá molt escalabrada....

Se replegaren
 els cristians, y enterraren
 plorant sos morts,
 y pregant al cèl confortos
 p'els sobrevius;
 qui, lluny de mostrarse esquius,
 a Bendinat,
 després d'haver descansat,
 el Rey, consej
 cridá, per posar remey
 desde aquell dia
 al escés de valentia
 dels prous guerrers;
 y, junt amb sos cavallers,
 els de Gerona,
 Tarragona y Barcelona,
 tots ells juraren
 seguir envant, y anaren
 cap a ciutat,
 l'ecsercit bén arrenyat,
 a sitiarla,
 y, per set d'aygua obligarla
 a rendir-se.
 Vejem ara com va essè.

(Seguirá).

UNA DIADA DE TARDOR A CAN ESTEVA

La tardor es venguda, passeljtantse ufanosa
 per demunt una catifa de fuyes seques, que
 l'hi han texida los arbres; l'oroneta se n'es
 anada ja cap a les plajes africanes, vinguent
 a suplirla el tort esquiu; el cel he perdut la
 vivó del seu color, un vel grisench ha tapada
 la seua volta; els dies son are tan curs y me-
 langiosos, frets y anyoradissos, que dexten
 dins la ánima no res mes que tristor.

Devant les cases, s'hi destria la mar avalo-
 tada, a n'aquí la diada roba la blavor, a de-

rrera. les montanyes de San Salvador, el cas-
 tell de Santueri y moltes altres, que are aba-
 xantse, are crexent, van a morir vora la aigo
 salada; a la dreta, els ametlers de Marselleta
 que amb son brancatge sense fulles semblen
 ossades de morts que s'axecan ventant sos
 braços descarnats; a l'esquerra, la torra de
 Porto-Colom y la Bateria en mitj de garrigues
 y rotes.

Avuy el cel está cubert de nuvolades, que
 s'empnyen, se calciguen, se malmenen y se
 confonen; el vent de llevant bufa una cosa
 fora mida; la pluja cau estones gota a gota, a
 estones de ruxat amb ruxat; los aucells ser-
 quen redors dins l'espesura dels arbres; la se-
 va piuladissa fa la diada mes trista com el seu
 xich xich la posta del sol; les ovelles arreo-
 nades a l'aracés, casi no dexten dringar los
 seus picarols; els mens belan temorechs; les
 egos fent gran renou d'esquelles; son fuites
 cap a dins el pinar per abrigarse de la pluja;
 les gallines se son arreconades dins les mates
 de la tanca de les cases; les dones, que fei-
 nelxaven a les rotes, moguent forte cridadis-
 sa, com esbart de sol-leres esporuguides, que
 s'alça de la terra, son vengudes banyades,
 tenyides fins a n-els turmells de rotgench
 call-vermell; los pareyers son arribats tots de-
 pressa muyats fins a dins es moll des ossos y
 desjuniats los pareys, axirgan dins la cuina
 el pop vora la gran fogatera, que componen,
 ationen, bufen y encenen, pujant per la xime-
 nea espetetjants espiras amb negra columna
 de fum, que al embat del vent se retorç,
 s'escampa, pert lo seu color y se fon dins

l'ample espay; el porqueret flastoma porque li
 cremen la llenya que acabava d'entrar y n'hi
 tornen fer capolá amb brusque que jela; iqui-
 na diada!

Tot cansa y p'els missatges acostumats a
 feineljar es una penitencia el no fer res, per
 axò han determinat armar es truch y flo junt
 a la vorera del foch. La cuina es un quadrat
 mes be petit que gros; es mantell surt fins al
 mitj d'ella, afegit amb carregats escudellers,
 que l'errevolten, com es palcos a una plassa
 de bous; la llum esmortuida y apagada com la
 cara d'un tisich hi entra per estret finestró; en
 mitj s'hi destaca una taula de pi al natural
 voltada de cadires baixes sense respal-la cor-
 dades de cordes de paumes; demunt aquella
 un joch de cartes, que no tendrien color si no
 fos per lo que hi deixen ses mans suoses d'un
 missatge de possessió.

Passant ses cartes de ma a ma, acompa-
 nyades de pulles y qualque altra paraula, els
 hi aglapi la fosque, que disolgué la partida.

La llum de la farola, com es llumets blaus
 de ses rondayes, se destriava per entre la
 foscor del crepuscle del capvespre; la remor
 llunyana de les ones de la mar que anaven y
 venien parexia are mes forta; el vent siulava
 fort ferm per entre els crivells de les portes;
 els arbres, moguent gran avalot, s'arrencaven
 uns amb altres ses poques fulles que'ls ves-
 tién; el cel estava tapat sensa que se vestu-
 más es pipellex de cap estel; la fosque s'es-
 tenia per tot arreu; el mon s'anava adormint
 amb lo vou-veri-vou que li cantava la natura-
 lesa.

MIQUEL BORDOY.

Octubre

(Trad. de Balasy)

Oh amic, oh bell amic, heusaquí tenebrosa
 la nit qui ja s'extén demunt ma soletat
 immensa; en aquests tarts de brevetat penosa,
 fixe en mi, 'm persegueix l'esguart de lo passat.

Deixaria llavors ciutats ab llur negru ra,
 per anar, cara al vent, p'els viarons mullats,
 respirant la fortor dels arbres despullats
 y abeurantme sens fi d'angoixa y d'amargura.

Voldria'ls veils jardins recorre abandonats,
 y de nostra llatzeria contemplar l'últim rastre;
 y vers el riu, qui lent, blaves ombres arrastra,
 impregnarme del somni dels navils amarrats.

Octubre, fe sentir tos fúnebres cantars;
 demunt el cô endolat, escampa'l vel piadós;
 mes deixa al front del bosc l'or esblanquit dels tarts,
 y allarga de les postes el somni tenebrós.

JOSEPH ROSSELLÓ ORDINAS.

San Juan, Octubre 1912.

Teadures d'or

LA TRATA DE BLANCAS

La «Gaceta» publica el convenio internacional relativo a la represión de la trata de blancas, que firman con España, los representantes de Austria-Hungría, Bélgica, Brasil (bajo reserva del artículo octavo), Dinamarca, Rusia, Suecia y Portugal.

Las ratificaciones de este convenio han sido depositadas en París por los representantes de España, Austria-Hungría, Francia, Inglaterra, Países Bajos y Rusia, el día 8 de agosto último, y por el de Alemania el día 23 del propio mes.

En él se dispone que debe ser castigado cualquiera que, por satisfacer pasiones ajenas haya reclutado, inducido o desencaminado, aunque sea con su consentimiento, una mujer joven menor para prostitución, aun en caso de que diversos actos que son elementos constitutivos de infracción, hubiesen sido realizados en diferentes países. Asimismo debe ser castigado cualquiera que para satisfacer pasiones ajenas, por fraude o por medio de violencias, amenazas, abusos de autoridad o cualquier otro medio de imposición, haya reclutado, inducido o desencaminado una mujer joven mayor para la prostitución, aun en el caso de que los diversos actos que son elementos constitutivos de infracción hubiesen sido realizados en diferentes países. Las partes contratantes se comunicarán por intermedio del gobierno de la República francesa las leyes que hubiesen sido ya promulgadas o que vinieran a serlo en sus Estados, con relación al objeto del presente convenio.

Por toda esta clase de delitos habrá extradición en caso de que la estipulación que precede no pudiera tener efecto sin modificar la legislación existente.

Las partes contratantes se comprometen a tomar o a proponer a sus respectivos poderes legislativos las medidas necesarias en el caso de que uno de los Estados contratantes denunciase el convenio; esta denuncia sólo producirá efectos con respecto a este Estado. La denuncia será notificada por acta, que se depositará en los archivos del gobierno de la República francesa; éste enviará por la vía diplomática copia certificada a cada uno de los Estados.

El convenio entrará en vigor seis meses después de la fecha del depósito de notificación, y los Estados no signatarios serán admitidos al presente convenio sin más que notificar su intención por un acta, que será depositada en los archivos de la República francesa. La denuncia del convenio tendrá efecto doce meses después de hecho, pero sólo para el Estado que la formule.

A la Memoria de Mossen

Joseph Rullán y Mir

La Congregació Mariana de Sóller ha organitzada una veïlada necrològica en honor del benemèrit sacerdot Mossen Joseph Rullán

que morí dia 25 del mes passat.

L'acte tindrà lloc dia 17; y pel seu programa que publicam a continuació, nostros lectors, se porán fer càrrec dels títols en que pot ésser considerat al virtuós y sabi Ministre del Senyor y lo molt qu'era estimat pels seus dots adcepcionals:

PROGRAMA

Prolusió: P'el Sr. Secretari del Ajuntament.

Andante de Schumann per l'orquestra de Sta Cecilia.

Primera part

Mossèn Rullán, Sacerdot y Patrici.

Recort: Per Dn. Mateu Colom Puig, Secretari de la Congregació.

Sacerdot exemplar: P'el Dr. Mossen Jaume Borrás.

Per la mort de l'inclyt prevere Don Josep Rullán: P'el lloretjat poeta Don Guillel Colom Ferrá.

Empenta al progrés: Per Dn. Jeroni Estades, Diputat Provincial.

Responsori de Dn. Bartomeu Torres a 4 veus y orquestra.

Segona part

Mossèn Rullán com a Savi:

Com a pedagog: Per Dn. Joseph Vicens Rubí, mestre nacional.

Mossèn Rullán com a naturalista: per Dn. Cristòfol Magraner Ripoll, de la Facultat de Dret.

Literatura de Mossèn Rullán: P'el M. I. S. Mossèn Antoni M.ª Alcover.

Impressions: P'el lloretjat poeta Don Antoni Gelabert y Cano, mestre nacional.

Mossèn Rullán Folk-lorista: Per Mossèn Llorens Riber, mestre en Gay Saber.

Importancia extraordinari de Mossèn Rullán com Historiador: P'el M. I. Senyor Mossèn Matheu Rotger.

Poesía: P'el M. I. S. Mossèn Miquel Costa, mestre en Gay Saber.

Nocturn per l'orquestra.

Impressió: Per Dn. Joan Alcover, mestre en Gay Saber.

Sr. Director de «CA-NOSTRA»

Molt Sr. meu: estimaré molt á V. se digni publicar en les columnes del seu periòdic, les següents retxes, com a delit expressió de meu agraiment mes coral; á la generositat y desprendiment de que, la Companyia d'aficionats artistes del Cercle catòlic d'Obrers, han entregat per les obres de l'Oratori de Sta. Magdalena tot lo recaudat en la seua ben representada funció del Diumenge últim y qual impost líquit pujá a la cantitat de 57'20 pessetes.

Faltaria també a n-els més delicats sentiments del meu cor, si a l'expressió del meu agraiment, no hi afegís la mes completa y merecudada enhorabona per sa naturalitat, exactitut y perfecció, ab que, tots el qui prengueren part de dita funció, saberen interpretá sos respectius papés, fent ses delicias de la concurrència, la qual va sabrer premiar be els seus treballs, ab sos respectius y entusiastes aplaudiments que los tributá.

G. PUJADAS, PVRE.

Cronicó d'Inca

Octubre de 1912.

Dia 20—Se celebra la primera fira d'Inca en regular concurrència.

El bessó seguex a les 105 el quintá.

Els porcs se paguen de 10 a 12 pessetes l'arroba. Algunes marilles arribaren a les 13 pessetes.

—Torna desaparexe una cartera de dins la butxaca d'un firer per devés la cortera de grans. Es necessari ana vius y que nostra policia badi l'uy vigilant los carteristes que venen a fer fira.

—Bastantes persones que poseexen obligacions del corté d'Inca encara no s'han presentades a la Casa consistorial a cobrar els interesos de les metxes y a canviar sos rebuts en les lámimes definitives que s'han fetes. ¡Jesús que hi ha de gent que viu atrassada!

Dia 25—L'Ajuntament no ha celebrat sessió aquesta setmana.

—Se tenen reunions privades entre'ls veynats de la plassa major per tractar del seu engrandiment y en lo que se pot contar per la seua realissació, fentse tota classe de comentaris sobre'l seu cost y conveniència,

Se deya que'n 100.000 pessetes que se reunissen de donatius dels veynats de les plasses y 200.000 que'n fessen d'obligacions seria possible a l'Ajuntament ferles y que Inca té poder per fer axó y molt més. Altres son d'opinió que l'entusiasme per la millora será una colrada que se tornarà apagar aviat y que l'axamplament de les plasses se prolongará indefinitavament.

—Ja son sortits tots els números de les sorts de la rifa que se fé dia 4 d'aquex mes, a benefici de les persones que donen llimosnes pel campanar de Sant Francesc.

—La Guardia civil de Santa Margalida conduex a la pressó d'Inca a un tal Miquel Gual, acusat d'haver amanassat de mort a dos paisans seus.

Dia 23—Aquesta dematinada ha mort un homo asfixiat dins la sitja de la casa del comerciant D. Florencio Prat.

Parex que Mestre Bernat Oliver tenia l'encàrrec de treure els fems de dita casa, quina operació feyen sos dependents, la nit passada.

Ja havien tret els axuts quant l'obrer de dins la sitja pega cavagada a la banda brovosa y li investex una olor pestilenta de tot: els obrers qui estaven alt li han dit repetides vegades que sortís;

peró ell fent de valent s'es posat a cantar y quant ha volgut no ha tengut ayme per fermarse la corda y ha caygut dins ei metex suc aont ha colat la vida.

Com entrar dins la sitja era perillós l'han hagut de treure ab uns ganxos

El Jutjat d' instrucció, el Sr. Batle, y el Metje D. Antoni Riera s'han personificats a n-el lloc del sucés, que fetes les primeres diligencies el Sr. Jutje ha ordenat l'axecament de càdaver y la seua conducció al cementeri.

Com son dues les mort que hi ha h'gudes enguany dins sitjes se fan molts de comentaris sobre la poca prevenció que se prenen a n-aquests casos.

¿Per que'ls qui treballen dins sitges no han d'estar fermats a una guia?

El Cronista.

BOLLETI COMERCIAL

Preus que retgirem a nostro mercat.

Bessó	a	103'00	el quintá
Blat	a	18 00	la cortera
Xexa	a	18'50	id.

Sivada	a	11'00	id.
Ordi	a	12'00	id.
Faves de cuynar	a	20'00	id.
Idem. novellas.	a	18'00	id.
Monjetes de confit	a	32'00	id.
Siurons	a	20'00	id.
Guixes	a	19'00	id.
Patatas	a	5'00	es quintá.
Moniacos	a	0'00	id.
Garroves	a	5'00	id.
Gallines	a	0'90	sa tersa
Ous	a	1'50	sa dotzena

Escapulons

Fires d'Inca.—Dia 27 del actual y 3 de Novembre prop-vinent, ab motiu de nostres fires hi haurá els sigüents trens extraordinaris:

De Palma a Inca, a les 7.

D'Inca a Palma, a les 17.

Y d'Inca a Manacor, a les 14'45.

També per la darrera fira y el *Dijous Bò* se preparen dues novillades, actuant de matadors les espases *España y Moralito*.

Correo de Mallorca.—Aquest bon confrara dilluns passat mos sortí, a les sordes, en grans reformes materials y d'informació. Ha aumentat el tamany, duguent set columnes de texte

que'l fan el més gros de Mallorca.

La seua secció telegráfica que ja era molt llegida per la veritat d'informació, no massa difusa y allargada com se nota en altres periòdics, també s'es aumentada notablement.

Malgrat a lo que s'ha dit de la societat aníma «Gaceta de Mallorca» hi ha que convenir que des que sortí a Mallorca el primer diari catòlic may aquest havia arribat, al menys ab informació, a l'importancia dels altres diaris que sortien en les Balears per falta d'apoyo dels catòlics mallorquins.

Mes ara *Correo de Mallorca* no sols se cotelje y está a l'altura dels altres sino que descolla sobre ells; y hem volgut fer notar això per satisfació dels descontadissos que creuen com a firats els diners que s'han donat pel seu sosteniment.

Refrans, ditxos, adagis o proverbis.

	311
Sol y raves, may acaben.	312
Juny, sa faus a n'es puny.	313
Qui les té, que les son.	314
Qui barata, es cap se grata.	

Almacenes Montaner

SINDICATO 2 á 10 Y MILAGRO 1 á 11

= PALMA =

Pañería, Sastrería, Novedades, para Señora y Caballero, Camisería, Lencería, Mantelería, Confección de blanco, Géneros de punto, Estatuaría Religiosa, Plata Meneses, Medallas, Rosarios, Objetos para Regalos, Efectos Militares, Uniformes, Gorras, Espadería, Corbatería, Tapices, Alfombras y Cortinajes.

«EN LA SUCURSAL CAN BITLA»

ROPASHECHAS Y SASTRERÍA ECONÓMICA

Imprenta de Ca-Nostra

Se confecciona toda clase de modelació per Juiats municipals y Caxes rurals baix d'intel·ligents direccions. Talonaris pe la loteria nacional, programes y tota classe de treballs ab promptut y economia.

Ca-Nostra

SETMANARI POPULAR

A 4 pessetes l'anyada entera.

A n-els Srs mest resy obrers que mos ho demanin sols los contám 2 pessetes.

A n-els qui comprin a nostra llibrería per 100 pessetes cad'any al contat los regalám la suscripció.

Els suscriptors tenen dret a publicar un anunci 4 vegades l'any.

Carré de la Murta, 5.—INCA.

LOS MÁS IMPORTANTES DE LAS BALEARES
GRANDES ALMACENES **SAN JOSÉ**

IGNACIO FIGUEROLA

CENTRAL: Brondo, 7, 9 y 11—Esquina Borne. 118—PALMA
SUCURSALES: JAIME II, 59 y 61 esquina VICENTE MUT—
BINISALEM calle TRUCH—LA PUEBLA calle MAYOR, 58—
INCA, PLAZA IGLESIA, PALMER.

SASTRERIA. CAMISERIA. CONFECCIONES

Equipos para novios—Corbatería—Bisutería—Mercería—Sedería—
Lanería—Alfombras—Lencería—Géneros de punto—Cortinajes.

OBJETOS PARA REGALOS == PRECIO FIJO

TINTA

D'ESCRIURE

a sis reals el Litre

A S'IMPRENTA DE CA-NOSTRA